

2/2011

OKRAJ

BULLETIN O INTEGRACI CIZINCJU

If I Swing High Enough (by Windowtothesoul)

OKRAJ BULLETIN O INTEGRACI CIZINCŮ

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfr.cz

Druhý bulletin vydávaný v rámci projektu **Okraj – Systémová podpora pracovního uplatnění cizinců a azylantů žijících na území Olomouckého kraje** je zaměřen na téma interkulturní dialog a multikulturní výchova. Dozvíte se základní informace o problematice, jaké projekty jsou realizovány neziskovými organizacemi na školách i jinde a jak vnímají kulturní rozdíly samotní cizinci.

INTERKULTURNÍ DIALOG

V posledních několika letech se stále častěji vyskytují pojmy jako „interkulturní“, popřípadě „mezikulturní“. Vyplývá to logicky ze situace současné společnosti. Prolínání jednotlivců i sociálních skupin s odlišným kulturním bohatstvím je v dnešní globálně zaměřené společnosti naprosto běžným jevem. Dochází ke zkracování vzdáleností mezi různými zeměmi a kulturami pomocí komunikačních technologií, ale také mnoha jinými způsoby. Migrace, mezinárodní firmy zaměstnávající zahraniční experty, zahraniční studenti nebo jen mezinárodní turistika má za důsledek, že interakce různých kultur prostřednictvím jejich členů je součástí každodenního života stále rostoucímu počtu lidí.

Interkulturní dialog mezi skupinami nebo jednotlivci pocházejícími z odlišných kulturních a národních prostředí skýtá mnohá úskalí. Při setkání s příslušníky jiných kultur je potřeba si uvědomit a mít na paměti několik faktů, které nám pomohou vyvarovat se chybám a mylným úsudkům, které bychom si mohli z takového setkání odnést.

Každý člověk je vybaven určitými hodnotami, které si osvojuje během svého dětství, a to výchovou a celkovým procesem socializace. Většinu hodnot získáváme právě v rodině, jelikož se jedná o primární sociální skupinu, do které vstupujeme, a právě zde probíhá první forma socializace. Velké množství hodnot je tak předáváno rodinnými příslušníky z generace na generaci, přičemž jsou ovlivněny kulturním prostředím. Každá kultura si pak vytváří standardy těchto hodnot,

kteří můžeme nazvat normami. Normy jsou pak přijímány a akceptovány většinovou společností dané kultury. Laicky řečeno, to, co většinová společnost přijímá, je „normální“. Normy, ve kterých je jedinec vychováván a které jsou mu vštěpovány, se různí na základě kulturního pozadí, ve kterém výchova probíhá. Pro jednotlivé národy a kultury jsou typické různé normy.

Kultura je tedy podstatným činitelem, který ovlivňuje naše chování, způsob myšlení i vyjadřování. Svou kulturu zákonitě promítáme do komunikace a sociální interakce. Při interkulturním dialogu je právě toto promítání kultur často příčinou nedorozumění nebo špatného pochopení. Cizinci pocházející z odlišného sociálního a kulturního prostředí, kteří si osvojují nový jazyk, do něj následně transformují svou kulturu, což může ve svém důsledku pro rodilé mluvčí působit chaoticky.

Není ovšem na místě veškerou „odlišnost“ přisuzovat vlivu kulturního prostředí. Je nutné rozpoznat hranici mezi sociálně-kulturními vlivy a individuálním charakterem člověka. Proto, abychom tento rozdíl mohli rozpoznat, je nutné seznámit se se specifiky, hodnotami a normami dané kultury. V běžném životě je ovšem tento proces redukován do pouhého převzetí obecných stereotypů. Toto zjednodušené vytváření obecných soudů je podporováno zažitými názory sociálních skupin, které přímo působí na jedince. V nemalé míře mají svůj díl na věci také média, která často podporují vzniklé, mnohdy i vytvářejí nové, stereotypní vnímání zejména cizinců a minorit. Objevují se články,

kteří ukazují cizince pouze z jedné strany, a to z té, která je médii zhodnocena jako čtenářsky „zajímavější“. Často se dozvídáme o ruských mafiánech, romských zlodějích nebo vietnamských pěstitelích marihuany. Zprávy ukazující cizince v „dobrém světle“ čteme velmi zřídka. Například úspěšní zahraniční studenti či pracovníci většinou nemají v médiích místo.

Přesto se nenechme mýlit, že interkulturní dialog lze pojmut pouze jako prostou komunikaci mezi jedinci nebo skupinami z různých kultur. Lze jej také pojmut jako jakési spojení a hledání porozumění mezi národy a kulturami ve smyslu různokulturních sociálních skupin žijících v jedné zemi či v jednom městě. Právě v lokální úrovni se na interkulturní dialog orientoval projekt pro děti Mezi námi.

PROJEKT MEZI NÁMI

S úbytkem pracovních míst a s postupným nárůstem nezaměstnanosti v důsledku pokračující ekonomické krize začínají být cizinci vnímáni jako pracovní konkurenti. Odlišnost v již tak rasově stejnorodé české společnosti není vnímána jako obohacující prvek. Lze pozorovat narůst sociálně patologických jevů, které souborně označujeme jako xenofobie a rasismus. S těmito projevy se lze setkat již ve školách u dětí, které si svou identitu vytvářejí tím, že se negativně vymezují vůči všemu odlišnému. Děti cizinců jsou často cílem posměchu, pohrdání a v mnoha případech přímo šikany ze strany svých českých spolužáků. Reakcí na tyto projevy je, že se děti z odlišné kultury uzavírají do sebe, nejsou vtaženi do

konstruktivně se vytvářejících vztahů v kolektivu svých vrstevníků. Navíc hrozí reálné nebezpečí negativního vymezování se izolovaného jedince vůči většinové společnosti, jako reakce na nepřijetí kolektivem, což může později přerůst v protispolečenské jednání. S těmito fakty je třeba počítat a pracovat zvláště u dětí, a to v co nejnižším věku tak, abychom se co nejvíce přiblížili ideálu multikulturní společnosti.

Podle výsledků mnoha sociologických výzkumů u nás panují spíše obavy z cizinců a negativní postoje k lidem, kteří sem přicházejí na delší dobu nejen za prací. Je třeba se vyvarovat zbytečných předsudků, které vedou k diskriminaci, a hledat v přítomnosti cizinců v naší zemi také pozitivní stránky. O tom, že tyto předsudky a projevy z nich plynoucí reálně existují také u dětí, jsme se přesvědčili na několika přednáškách pro

školy, z rozhovorů s učiteli a také z vlastní zkušenosti s prací s cizinci.

Školy mají zahrnutou multikulturní výchovu v Rámcovém vzdělávacím programu. Učitelé ale často nevědí, jak se k tomuto tématu postavit. Proto oslovují odborníky pracující s cizinci nebo organizace věnující se multikulturní výchově. To, jakým způsobem děti vzděláváme k tomu, aby byly otevřené vůči odlišnostem, je velice důležité a je nutné se vydat správným směrem. Současně je důležité, aby děti, které přicházejí z odlišných kultur, našly pocit skutečného nového domova mezi svými vrstevníky.

Na základě výše uvedených faktů se pracovníci SOZE rozhodli zrealizovat projekt, který by pomohl propojit a sblížit české děti s dětmi cizinců neformální cestou.

Ve spolupráci s Centrem na podporu cizinců v Olomouci, které laskavě zapůjčilo prostory pro realizaci, tak vznikl projekt s názvem MEZI NÁMI.

Hlavním cílem projektu, financovaného MŠMT v roce 2010, bylo vytvoření multikulturní skupiny – „Multikulti dětského klubu“, který zajistil realizaci vzdělávacích a volnočasových aktivit pro české děti společně s dětmi cizinců s cílem navázání interkulturního dialogu a vzájemného poznávání kultur. Tímto jsme u dětí chtěli podpořit rozvoj takových hodnot a názorů, které dají základ otevřenější společnosti schopné akceptovat kulturní odlišnosti. Formou divadla jsme se pokusili dosáhnout těchto cílů.

V průběhu patnácti workshopů bylo nacvičeno divadelní představení s multikulturní tematikou pod vedením zkušených dramaterapeutů. V každém z workshopů se děti dověděly základní fakta o zemích, ze kterých pocházejí jednotliví členové klubu, zaměřili jsme se na kulturní zvyky, tradice a odlišnosti od české kultury.

Na závěr projektu proběhl „Multikulti market“ určený pro členy klubu, jejich rodiče a širokou veřejnost, kde účastníci mohli zhlédnout nacvičené divadelní představení, prohlédnout si fotografie, ochutnat ukázky tradičních jídel zastoupených zemí, mimo jiné také ruskou šubu, na kterou najdete recept na konci tohoto bulletinu.

Výsledek práce dětí byl představen i na několika základních školách v Olomouci, například ZŠ Kome-nium nebo ZŠ Řezníčkova.

Vzhledem k úspěšnosti projektu a dalšímu zájmu dětí o divadlo se organizace snaží získat finanční prostředky k dalšímu pokračování projektu.

PTALI JSME SE CIZINCŮ - Dotazník na téma interkulturní dialog

Pro číslo bulletinu, jehož tématem je interkulturní dialog, nás zajímalo, jaké mají naši klienti zkušenosti s předsudky a stereotypy, s vnímáním jejich kultury z strany českých obyvatel.

Zeptali jsme se tedy celkem deseti klientů projektu OKRAJ na jejich zkušenosti a názory.

Na prvním místě vyvstala otázka, zda vůbec dotazovaní **vnímají rozdíly mezi svou a českou kulturou**. Kladně odpověděla většina respondentů. Konkrétně vidí rozdíly v mentalitě, která se projevuje v mnoha aspektech života, například ve vztazích k rodině, tradicím, náboženství nebo ve vztahu k lidem obecně. „*Samozřejmě je mnoho rozdílů mezi našimi kulturami, protože máme rozdílné mentality.*“ Jeden z dotazovaných například uvedl, že Češi se obecně méně starají o druhé a neudržují tolik sociálních kontaktů, jak je obvyklé v kultuře dotazovaného.

Zajímalo nás také, zda dochází k **přijetí některých našich zvyků**, zda naše kultura cizince nějak oslovuje. Při položení této otázky se téměř všichni dotazovaní shodli na faktu, že nejvíce si osvojili vaření českých pokrmů, hlavně přípravu tradičního vánočního kapra. Toto potvrzuje i jedna z respondentek, která jinak dává přednost své vlastní kultuře. „*Dávám přednost naší kultuře, tradicím a zvykům, protože jsem tak vyrostla a byla zvyklá. Jedině Vánoce slavím české.*“ Jeden z respondentů pak považuje za velmi dobrý zvyk výrobu českého piva.

Po dvou spíše úvodních otázkách jsme se zaměřili na více diskutovaná témata. Další otázkou jsme zjišťovali, jaký mají naši klienti názor na **informovanost Čechů co se týče odlišných kultur**. Sedm z deseti respondentů se shodlo na tom, že Češi nemají dostatek informací o jejich kultuře, nebo dokonce mají informace

mylné nebo zkreslené. S tímto faktem se potom spojuje i negativní zkušenost s přijetím kultury respondentů ze strany Čechů. „*Nějakou“ informaci o naší kultuře Češi mají, ale hodně často není správná, a také záleží na lidech, jak si tu informaci vyloží.*“ Přesto se našli respondenti, kteří vnímají posun k lepšímu zejména díky zvyšující se mobilitě Čechů, kteří mají možnost dostat se sami do pozice cizince. „*V posledních letech se v ČR trochu změnil přístup k cizincům. Je to hlavně díky různým přednáškám, a také díky tomu, že Češi čím dál více cestují a poznávají kulturu jiných zemí. A když jsou v cizině, tak také ví, jaké je to být cizincem.*“ Pozitivně hodnotí přijetí své kultury respondent z Ukrajiny, který jako důvod vnímá svou pracovní kvalitu a úctu k práci.

Další otázka směřovala na případné **konfliktní situace při jednání s Čechy**. Podstatný při tom byl kulturní podtext konfliktu. Přesto, že sedm z dotazovaných se nedostalo do konfliktní situace, další tři takovou situaci zažili opakovaně. „*Byl jsem v takové situaci několikrát.*“ Ostatní dotazovaní zmiňovali spíše občasná nedorozumění. „*...obzvlášť při komu-nikaci. Na Ukrajině při rozhovoru více intonujeme, používáme gesta a mluvíme poměrně nahlas, což na Čecha může působit jako neslušné ...*“

Navazující otázkou jsme zjišťovali názor na případné **předsudky ze strany českých obyvatel**. S těmi se setkala většina respondentů, a to i ti, kteří se neseťkali s výše uváděnou konfliktní situací. Ukazuje to, že dotazovaní spíše vnímají nepřímé hodnocení jejich kultury formou předsudků, které se projevují častěji

než přímý konflikt. Pozitivní je, že se s předsudky vůbec neseťkali dva dotazovaní, další dva respondenti vnímali takové „setkání“ spíše jako úsměvné nebo měli pouze zprostředkované zkušenosti „*...slyším to hodně od známých.*“

Poslední otázkou jsme směřovali na **média a jejich vliv na vnímání cizinců ze strany českých občanů**. To, že média nepodporují stereotypní mínění Čechů, si myslí dva respondenti. Oba tyto respondenti nezažili žádný konflikt a měli veskrze dobré zkušenosti s přijetím ze strany Čechů. Ostatní respondenti vnímají média jako důležitého činitele, který ovlivňuje vnímání odlišných kultur, a to i ti respondenti, kteří pociťují zlepšující se vztah majority k cizincům, považují media za důležitého činitele při utváření předsudků. „*... v televizi či v novinách jsou většinou informace o tom, kdo porušil zákon atd. A bohužel málokdy se objeví nějaká pozitivní a zajímavá informace o cizincích.*“

Cílem dotazníkového šetření bylo zjistit, jaké mají naši klienti zkušenosti a názory na problematiku kulturních odlišností. Z odpovědí vyplynulo, že slabým místem zůstává informovanost Čechů o odlišných kulturách. I když někteří dotazovaní zaznamenali v této oblasti posun, je stále na místě zlepšovat a zvyšovat motivaci Čechů dozvědět se něco více o jiných kulturách. S nízkou informovaností jsou tak spojeny přetrvávající předsudky, které mnoho Čechů má vůči příchozím i dlouhodobě žijícím cizincům. Roli v utváření takového smýšlení hrají podle většiny dotazovaných klientů hlavně média. Z výše uvedeného vyplývá, že je na místě

pokračovat zejména v organizování přednášek a akcí pro veřejnost, které by pomohly zvýšit informovanost a zlepšit tak soužití cizinců a Čechů v Olomouci.

MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA

Pokud se mluví o multikulturní výchově (dále MKV) setkáváme se v mnoha případech s tím, že se autoři článků často pozastavují nad výrazy jako výchova a vzdělání ve spojitosti s multikulturalitou. Pro naše potřeby není ani tak důležité pojetí těchto dvou výrazů jako uvědomění si, co vlastně zahrnuje právě multikulturalita, čeho se týká a jak se s ní pracuje ve školách a vzdělávacích zařízeních.

V České republice se výrazně objevuje tendence multikulturní výchovu směřovat pouze na romské etnikum. Tato tendence je samozřejmě mylná, neboť cíle MKV jsou obecně porozumění a pochopení odlišnosti a různosti ve společnosti, tedy nespecifikuje se pouze na jednu minoritu, ale na podporu pochopení a přijetí „jinakosti“ všech jedinců bez ohledu na kulturní původ či členství ve specifické sociokulturní skupině. Důležitým atributem je také pomoc žákům nalézt vlastní identitu a pochopit svou vlastní kulturu, což je základem pro poznání kultur odlišných.

Multikulturní výchova je obsažena v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání, základní školy i gymnázia.

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání je členěn do několika vzdělávacích oblastí. Jedním z jeho cílů je vytvořit u dítěte povědomí o existenci ostatních kultur a náboženství. Jedná se tedy o jakýsi prvopočátek multikulturní výchovy v systému vzdělávání, který je logicky uzpůsoben chápání a vnímání dětí předškolního věku.

Ve zbývajících dvou zmíněných programech zaujímá multikulturní výchova místo průřezového tématu, je tedy možné zařadit problematiku multikultury do vzdělávacího obsahu a propojit tak jednotlivé vzdělávací oblasti. Nejdůležitější úlohu hraje MKV zejména na základních školách, má totiž možnost působit na děti v době, kdy si utváří vlastní identitu a postoje. MKV tak může ovlivnit vztahy vůči lidem pocházejícím z různého etnického prostředí a rozvíjet porozumění vůči každému jedinci a jeho individuálním zvláštnostem už v raném věku. Důležité je také žáky naučit jak čelit projevům rasismu a jak se vymanit ze zažitého stereotypního myšlení, kterému velká míra společnosti podléhá.

Díky MKV by měla být každá škola prostředím, kde se bez konfliktu a bez negativních projevů, jakými mohou být projevy rasismu a xenofobie, setkávají příslušníci různých socio-kulturních skupin, kteří spolu dokáží spolupracovat.

MKV je rozdělena do několika tematických oblastí, které si mohou školy přizpůsobit svým potřebám. Není nutné zařadit do výuky všechna témata, školy mohou využít například těch, která budou reagovat na aktuální situaci a která mohou pomoci při řešení vzniklého problému ve skupině nebo v prostředí celé školy tak,

aby se odstranily negativní projevy a vznikla atmosféra vhodná pro setkávání dětí z majorit s dětmi z minoritních socio-kulturních skupin¹.

Do obsahu multikulturní výchovy se mohou podle možností škol zapojit i rodiče žáků, sami žáci si mohou vybrat, jak bude MKV probíhat a jaká témata budou probírána.

V okruhu témat MKV se objevují témata kulturní diference, lidské vztahy, etnický původ, princip solidarity².

V dokumentu metodické podpory multikulturní výchovy autoři popisují požadované jednotlivé kompetence vlastnosti a dovednosti, které by měl žák působením jednotlivých tematických okruhů získat. Jen příkladem lze uvést schopnost žáků 1. stupně ZŠ uvědomit si odlišnosti ve verbálních i neverbálních projevech druhých nebo schopnost popsat odlišný život, vnímání světa a myšlení u jednotlivců³.

Pokud bychom mohli shrnout cíle MKV jednou větou, dalo by se říci, že cílem MKV je pomáhat žákům prostřednictvím informací vytvářet tolerantní postoje, respektovat ostatní socio-kulturní skupiny, pochopit vlastní identitu a vlastní socio-kulturní zázemí. Učitelé a lektori MKV by měli umět ovlivňovat hodnotový systém žáků a učit je vnímat odlišnost jako zdroj obohacení. MKV tak vede k potírání projevů diskriminace, xenofobie a rasismu.

Neziskové organizace zabývající se prací s cizinci a multikulturní výchovou mohou pomoci učitelům základních a středních škol téma multikulturality zpracovat nebo nabídnout celý vzdělávací program, který vedou

vyškolení lektori. Jedním z takových projektů je 400 x na českých školách, o kterém se blíže dočtete v následujícím článku. Nejen programy multikulturní výchovy, ale i školení pedagogů nabízí také Agentura rozvojové a humanitární pomoci Olomouckého kraje.

^{1, 2}Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007. 126 s. [cit. 2011-08-18]. Dostupné z WWW: http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV_2007-07.pdf

³kol. autorů, Doporučené očekávané výstupy, Multikulturní výchova v základním vzdělávání, je součástí publikace: Metodická podpora pro výuku průřezových témat v základních školách, Praha, Výzkumný ústav pedagogiky v Praze, červen 2011, 1. vydání, ISBN 978-80-87000-76-2 /cit 2011-08-18/. Dostupné z WWW: <http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2011/07/DOV-ZV1.pdf>

MKV 400 X NA ČESKÝCH ŠKOLÁCH

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Poznávání jiných kultur, jejich odlišností, způsobů komunikace, náboženství, zvyků a tradic - to je jen zlomek toho, co si pod pojmem multikulturní výchova můžeme představit. Díky projektu občanského sdružení Slovo 21 se můžou žáci a jejich učitelé dovědět více přímo v jejich škole.

Projekt MKV 400X NA ČESKÝCH ŠKOLÁCH je určen především žákům a pedagogům základních a středních škol a je realizován ve všech krajích ČR vyjma hlavního

města Prahy. V průběhu projektu byly vyškoleny lektorské týmy, tým expertů vytvořil metodický materiál ke čtyřem lekcím multikulturní výchovy a proběhla zatím 3 školení pedagogů v oblasti multikulturní výchovy a její výuky.

Do projektu se postupně zapojilo či zapojí sto středních a základních škol, na každé se uskuteční 4 přednášky na téma integrace cizinců a s romskou tematikou. Součástí projektu je také dotazníkové šetření, které jednak poskytuje realizačnímu týmu zpětnou vazbu a také poslouží jako podklad k závěrečné publikaci mapující průběh projektu.

Projekt je sám o sobě velmi zajímavý a v českém prostředí i poměrně ojedinělý. Podoba přednášek se odvíjí od toho, zda se pojí s tematikou Romů nebo cizinců žijících u nás v republice. U každé z přednášek jsou vždy přítomni dva lektori - jeden český a druhý je zástupce té či oné národnostní menšiny.

V Olomouckém kraji projekt probíhá pod vedením české lektorky Jany Odevzdané, která se svým týmem navštívila zatím sedm škol, mimo jiné SOŠ Řepčinská v Olomouci, Obchodní akademie v Olomouci či základní školy v Hrabšíně, ve Velkém Týnci, v Bludově a další. Další dvě školy, gymnázia v Zábřehu a ve Šternberku, se zapojí během letošního podzimu.

Paní Odevzdaná navštěvuje školy společně s romským lektorem Martinem Grinvalským. Za cizince se v týmu vystřídal hned několik cizinců, například

z Maroka či Egypta. Všichni tito lektori přinášejí do škol mnoho zajímavého o svých kulturách i o životě tady v České republice.

V rámci přednášek, které se zaměřují na cizince, se promítá dokument "Rodina od vedle", který reflektuje život některých cizinců u nás. Obzvláště oblíbenou částí přednášek, které se pojí s tematikou cizinců, je interaktivní hra "Ostrov". Při ní studenti nejprve zhlédnou krátký animovaný film, ve kterém se dozví základní informace a instrukce. Ocítají se na fiktivním Ostrově, kde žije národ Ostrovanů a také národnostní menšina Čechů. Tyto dvě skupiny žijí vedle sebe bez problémů. Nedávno byla Česká republika zasažena ale ekologickou katastrofou a Češi, kteří nemají kde bydlet, utekli na Ostrov. Příliv českých uprchlíků je najednou příliš velký, atmosféra na Ostrově je napjatá a musí se řešit. Vzniknou různé skupiny aktivistů, kteří chtějí buď Čechy vyhostit, nebo se zastávají jejich práv. Cílem této hry je, aby se sami žáci a studenti na chvíli ocitli v podobné situaci jako mnozí cizinci žijící nejen na našem území.

Projekt tak umožňuje českým dětem vžít se do role často nechtěného a nepochopeného přistěhovalce a přijmout spolužáky jiných národností do svých řad.

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

REALIZOVANÉ AKCE

KONFERENCE "MEZIKULTURNÍ DIALOG – ROLE MÉDIÍ V INTEGRACI CIZINCŮ A ROMŮ"

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfr.cz

Dne 9.6.2011 proběhla konference na téma „Mezikulturní dialog – Role médií v integraci cizinců a Romů“, kterou zaštil Krajský úřad Olomouckého kraje v rámci realizovaného individuálního projektu „Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb“. Na konferenci, zaměřenou na obraz cizinců a Romů v médiích, byli pozváni novináři, zástupci neziskových organizací i samotní zástupci z řad cizinců a Romů. Cílem konference bylo zmapovat pozitivní i negativní roli, kterou hrají média v procesu integrace cizinců a Romů do majoritní společnosti. Konference byla rozdělena do dvou částí. V první části se vystupující věnovali teoretickým aspektům tématu. V druhé části, rozdělené do dvou bloků dle cílových skupin, účastníci diskutovali o novinářských postupech při konkrétních medializovaných případech. Setkání všech účastníků tak umožnilo nahlédnutí na problematiku z pohledu jednotlivých zastoupených stran se snahou o rozvoj jejich spolupráce. Organizátoři konference tak docílili potřebného dialogu a efektivní diskuse k řešení palčivých problémů, které ovlivňují vnímání mimořádných skupin českou veřejností.

Bližší informace ke konferenci na www.mezikulturni-dialog-2011.cz

POZNÁVÁNÍ ZAJÍMAVÝCH KOUTŮ ČESKÉ REPUBLIKY, TENTOKRÁT OKOLÍ ROŽNOVA POD RADHOŠTĚM

SPOLEČNÝ SBÍRKOVÝ PROJEKT

nadace rozvoje
občanské společnosti

Díky sbírkovému projektu Pomozte dětem, financovanému ze zdrojů nadace NROS (Nadace rozvoje občanské společnosti) a České televize, mohli pracovníci SOZE zorganizovat výlet pro děti cizinců a jejich

rodiče. Měli namířeno do Valašského muzea v přírodě do Rožnova pod Radhoštěm. Protože se rozhodli využít jeden z posledních slunečných dní, naplánovali výlet na sobotu 17. 9. 2011. Výletu se zúčastnili cizinci, např. z Ruska, Ukrajiny, Trinidadu. Prvním cílem se stalo Valašské muzeum v přírodě v Rožnově a prohlídka Mlýnské doliny, kde se děti dozvěděly, jak se dříve mlela mouka, a nahlédly do kovářovy dílny. Většina dětí se s valašskou kulturou setkala poprvé a mohly ji tak srovnat s Hanou, která je jejich novým domovem. Po krátké exkurzi do minulosti se všichni opět vrátili do současnosti a prostřednictvím výletního vláčku Rožnováčku si prohlédli město Rožnov. Na Pustevnách je přivítal čerstvý horský vzduch.

Někteří poprvé ochutnali valašskou kyselici a poté došli až k soše pohanského boha Radegasta. Dolů z Pusteven se nechali svážet sedačkovou lanovkou a užívali si výhled na krajinu z ptačí perspektivy. Cílem výletu bylo nejen seznámit děti a jejich rodiče s dalším ze zajímavých míst České republiky, ale také seznámit se navzájem a odreagovat se od všedních problémů.

FILMOVÝ VEČER na téma lidská práva

Tři příběhy o třech týraných ženách v rámci filmu „To všechno z lásky“ shlédli 6.6.2011 klienti SOZE a CPIC. V rámci prvního filmového večera se pracovníci organizace Spondea zaměřili na problematiku domácího násilí u cizinců, jeho prevenci a formy pomoci obětem. Účastníci se mohli po shlédnutí filmu zapojit do diskuze a dovědět se o službách a aktivitách organizace Spondea. Podrobněji o tématu napsala pracovnice Spondea Petra Kašparová.

Domácí násilí v ČR nepřehlídíme

Domácí násilí se stalo fenoménem, který si nevybírá. Vyskytuje se nejen v manželských a partnerských vztazích, ale také mezi rodiči a dětmi, sourozenci, prarodiči a vnoučaty, spolubydlícími. Nezáleží na tom, zda jste muži nebo ženy, chudí nebo bohatí, jakého jste náboženského vyznání, barvy pleti, sexuální orientace nebo jakým mluvíte jazykem. Kdokoli z nás se může setkat s domácím násilím, a to nejen v roli přímo ohroženého, ale také v roli svědka. Odlišnosti nastávají při řešení dané situace. Násilí tohoto typu většinou samo od sebe nemizí. Pokud nezačne násilný člověk pracovat na zvládnání své agrese ve vztahu, často se násilí stupňuje a zintenzivňuje. Řešení často závisí na tom, jak se k němu postaví ohrožená osoba nebo někdo z jejího okolí.

Jak rozpoznat domácí násilí?

Domácí násilí se projevuje v různých formách. Nejznámějším typem je násilí fyzické, které si dovede představit snad každý. Nepřiměřenou míru fyzického napadání určit nelze, protože nikdo nemá právo vás uhodit ani způsobit vám jakoukoli bolest.

Nejčastější je násilí psychické, které má mnoho různých podob. Násilný člověk dostává druhého do podřízené role a získává nad ním chtěnou moc. K tomu může používat výhrůžky, urážky, ponižování, zastrasování nebo nadávky. Časté je také zesměšňování, vydírání, nadměrná a neoprávněná kritika, křik, ničení majetku nebo týrání domácích zvířat. Cílem je zasáhnout bolestivá a slabá místa druhého člověka, zničit to, co má rád. Násilný člověk se snaží prohloubit nejistotu druhé osoby a udělat ji na sobě závislou. Pokud v takovém vztahu člověk setrvává příliš dlouho, může být oslaben natolik, že pro něj může být změna současného stavu velmi obtížná. Postupně ztrácí energii i odhodlání k tomu, aby se dokázal násilné osobě postavit nebo aby z násilného vztahu vystoupil. Čím více se prohlubuje pocit méněcennosti, podřízenosti, oslabení a nízké sebedůvěry, tím více roste násilí a agrese druhé osoby.

Jak to může vypadat doopravdy?

Pokud vám někdo každý den tvrdí, že oběd se nedá jíst, protože je málo nebo moc slaný, překořeněný nebo bez chuti, studený nebo příliš horký a podobně, je vysoká pravděpodobnost, že nikdy nebude dost dobrý, i když se stanete nejlepším šéfkuchařem na světě. Stejně tak

nedokážete z domova odstranit poslední smítka, i když uklízíte několik hodin denně, pokaždé se dá něco najít. Projevy krásy se mění v ošklivost, přirozenost je umělá, přátelé se mění na milence nebo milenky, ze vzdělanosti se stává hloupost, z dovedností neschopnost. V případě, že se cítíte být zahrnuti do kouta a nevíte si rady, můžete se obrátit na centra, která se zabývají problematikou domácího násilí, a poradit se, jak hledat cestu ven.

Násilí se může projevovat i formou sociální izolace druhé osoby, která nesmí vycházet z domu sama, nemá dovoleno komunikovat s ostatními lidmi bez souhlasu násilné osoby nebo formou nadměrné kontroly v podobě čtení sms, e-mailů, dopisů, prohledávání osobních věcí. Partner či partnerka nemají právo nutit druhého člověka k sexu (jedná se o znásilnění) nebo k různým sexuálním praktikám proti jeho vůli. Stejně tak do domácího násilí patří neposkytování peněz na provoz domácnosti, znemožnění přístupu k rodinným příjmům, nucení žádat o peníze, každodenní kontrola nákupů, zákaz chůze do práce a tím udržování ekonomické závislosti na partnerovi. Ekonomickým násilím drží násilný člověk druhého v neustálé finanční tísní a pod pečlivou kontrolou, ztěžuje mu odchod z domova nebo vyhledání pomoci.

Co je a co už není domácí násilí?

Jednotlivé formy násilí jsou málokdy přesně oddělené. Většinou se setkáváme s kombinací několika forem nebo s jejich prolínáním či přecházením jedné formy do druhé. V případě, že jste se setkali s některou ze zmiňovaných situací, nemusí to však hned znamenat

domácí násilí. Incidenty se opakují v různých podobách, jsou stále častější a intenzivnější. Specifikem domácího násilí je, že role ohrožené a násilné osoby se nemění, ale zůstávají stále stejné. Jeden je ve vztahu stále ten slabší a druhý silnější bez ohledu na fyzickou zdatnost nebo pohlaví. Jeden řídí a druhý se podřizuje. Proto nemůžeme za domácí násilí považovat běžné hádky, ve kterých se tyto pozice střídají.

První příznaky domácího násilí mohou být nenápadné, nicméně časem se stupňují. Nejlepší je rozpoznat tyto náznaky hned na začátku a dále s nimi pracovat nejlépe ve spolupráci s odborníky (manželské poradny), záleží na typu vztahu. Čím déle člověk zůstává v násilném vztahu, tím hůře jej řeší nebo z něj odchází. Tato přímá úměra bohužel platí ve velké většině případů a dlouhodobé násilí často končí závažným ohrožením zdraví i života.

Příběh na závěr

Manželé pocházející z Ruska se společně s dcerou přistěhovali do České republiky za práci a ubytovali se v azylovém domě, který pro ně byl zpočátku finančně přijatelný. Po jednom z mnoha incidentů zavolali ostatní obyvatelé ubytovny policii ČR, která situaci vyhodnotila jako domácí násilí a vykážala násilného manžela na dobu 10 dní z ubytovny. Pracovníci Intervenčního centra Brno nabídli ohrožené paní své služby hned druhý den po vykážání. Paní byla rozrušená, situaci příliš nerozuměla, proto jí pracovníci nabídli zdarma osobní schůzku, na

které jí poskytli sociálně-právní poradenství, vysvětlili situaci a probrali s ní další možnosti.

Na schůzce v centru paní poprvé někomu řekla celý svůj životní příběh. Byla ráda, že se může svěřit bez výčitek a strachu. Nejprve žili s manželem v Rusku, kde násilí ve vztahu začalo. Manželovo chování bylo nepředvídatelné, často měnil nálady. Narodila se jim dcera, která byla násilí později často přítomná, i když nikdy nebylo namířeno na ni. Mívala i přesto velký strach z otce. Manžel začal mít finanční potíže v podnikání a v důsledku nelehké finanční situace se celá rodina odstěhovala do ČR.

Paní se domnívala, že zlepšením sociální situace a změnou prostředí se manželovo chovánílepší, ale bylo tomu naopak, jeho agrese se nadále stupňovala. Manžel bil ženu pěstmi do obličeje a různých částí těla, škrtil ji, vulgárně jí nadával. Zpočátku probíhalo násilí asi 2x týdně, později již každý den. Manžel byl předvolán policií k výslechu, kde uvedl, že podle jeho názoru se jedná o běžný rodinný konflikt a že do těchto soukromých záležitostí nemá okolí co mluvit. Nedodržel vykážání, pokoušel se vrátit na ubytovnu, kontaktovat svou manželku.

Paní se manžela velmi bála, měla strach, že se jí i dceři pomstí za vykážání nařízené policií. Obávala se, že by byl schopen ji i zabít. Cítila se ohrožená i v jejich azylovém domě, proto jí pracovníci našli bezpečnější bydlení, kde byla před manželovým vztekem dočasně ukrytá. Pracovníci centra jí také pomohli sepsat návrh na předběžné opatření, kterým soudní cestou dosáhla

prodloužení vykázaní manžela na dalších 30 dní. Paní se rozhodla požádat o rozvod, pracovníci jí zjistili informace o možnosti rozvodu na území ČR. Společně vypracovali s paní bezpečnostní plán, který ji ochránil před dalším případným ohrožením. Intervenční centrum navázalo spolupráci s azylovým zařízením, ze kterého byl manžel vykázan. Mezitím bylo zjištěno, že muž je celostátně hledaný policií. Paní se po nějaké době rozhodla vrátit s dcerou zpět do rodného Ruska.

Co dělat, když už jsem v násilném vztahu?

V případě, že se už doma necítíte bezpečně, žijete ve vztahu, kde Vám někdo vyhrožuje, uráží Vás nebo Vás zraňuje, případně Vás nutí k sexu bez vašeho souhlasu, vynucuje si kontrolu nad Vámi, brání Vám v kontaktu s druhými lidmi nebo nerespektuje vaše právo na klidné stáří, obraťte se na **nonstop linku Intervenčního centra Brno na čísle 739 078 078**, kde Vám pracovníci poradí, jaké máte možnosti a jak můžete dále postupovat. Nabídnou Vám různé cesty, mezi kterými si můžete dobrovolně vybrat, nikdo Vás nebude nutit k něčemu, co nechcete.

Intervenční centrum Brno nabízí sociální, psychologické a právní **poradenství** (pouze v případech, které souvisí s domácím násilím) **zdarma**. Osobní konzultace vedou odborníci v českém jazyce, po objednání i v anglickém a ruském jazyce, případně po domluvě v dalších jazycích s překladatelem. Intervenční centrum sídlí v **Brně (Černá Pole) na ulici Sýpka 25**. Pracovníci poskytují také internetové poradenství na adrese **intervencni-centrum@spondea.cz**, chatové poradenství v konzultačních

hodinách (středy 9:00-11:00 a pátky 21:00-22:00) na stránkách **www.chat.ic-brno.cz**, případně dle domluvy i v jiný čas. Další informace můžete najít na stránkách **www.spondea.cz** nebo **www.ic-brno.cz**. Stránky jsou dostupné v češtině, angličtině, ruštině a vietnamštině.

PŘIPRAVOVANÉ AKCE

CELOFAKULTNÍ SEMINÁŘ NA PDF

Dne 27. září se uskuteční na půdě Pedagogické fakulty Univerzity Palackého prezentace projektu OKRAJ. Cílem prezentace bude seznámit studenty s činností pracovníků v rámci projektu. Součástí bude také několik kasuistik případů, které přiblíží posluchačům problémy, se kterými se mohou cizinci, kteří žijí v ČR, setkat. Stěžejní část prezentace se bude zabývat samotným průběhem projektu, a to jednak těch částí, které byly realizovány úspěšně a přinesly pozitivní obohacení, a také oblastí projektu, jejichž realizace byla komplikovaná a nesnadná. Doprovodnou část prezentace zajistí dokument Skvělá příležitost, který ukazuje na konkrétních případech cizinců postoje a praktiky některých zaměstnavatelů vůči zahraničním pracovníkům.

NOVÝ KURZ SKM

Po úspěšném ukončení blokového kurzu socio-kulturního minima bude v období října a listopadu probíhat poslední kurz SKM. Svým charakterem bude navazovat na zmíněný „letní“, kurz, který probíhal od května do června. Cílem socio-kulturního minima je seznámit cizince s českou společností a kulturou a pomoci jim při orientaci v českých systémech. V kurzech SKM se účastníci nedozvídají informace pouze o České republice, ale mají možnost získat nové informace i o jiných zemích a kulturách spoluúčastníků kurzu. Kurz bude probíhat ve víkendových blocích a účastníkům bude opět hrazeno jízdné a vstupy na kulturní akce.

NOVÝ KURZ ČJ

Na začátku září byl otevřen nový kurz českého jazyka pro cizince. Úroveň kurzu je na rozmezí A2 až B1, tedy mírně až středně pokročilý. Průběh kurzu bude mít intenzivnější charakter, přesto je možné se domluvit podle možností studentů a lektora na konkrétní podobě výuky. Noví zájemci o kurzy češtiny všech jazykových úrovní se mohou přihlásit přímo v kanceláři SOZE na ulici Ostružnická nebo na telefonních číslech 608 915 159 nebo 585 242 535.

Konfuciova akademie UP, Centrum na podporu integrace cizinců Olomouc, Vlastivědné muzeum Olomouc, Česko-čínská společnost, pob. Olomouc a Katedra asijských studií FF UP

Vás srdečně zvou na

XII. ROČNÍK MĚSÍCE ČÍNSKÉ KULTURY OPIČÍ KRÁL (PUTOVÁNÍ NA ZÁPAD)

Program:

Út 25. 10. 18:00 - **Opičí král a EXPO 2010** (výstava; Vlastivědné muzeum)

Čt 27. 10. 18:30 - A. Strejček, J. Mazánek - **Román Opičího krále** (Divadlo hudby)

Po 31. 10. 19:00 – J. Chmelarčík – **Čínská hudba v průběhu staletí** (přednáška; učebna U1, Křížkovského 8, FF UP)

RODINA ODVEDLE 2011

Jednou z aktivit, v tomto čísle bulletinu již výše zmíněného, sdružení Slovo21 je projekt Rodina odvedle 2011, který je spolufinancován z prostředků Evropského fondu pro integraci státních příslušníků třetích zemí. Letos v listopadu proběhne již 8. ročník úspěšného projektu, jehož cílem je umožnit poznávání kultur prostřednictvím přímého kontaktu mezi rodinami cizinců a českými rodinami. Jde o projekt, který představuje jedinečnou příležitost potkat zajímavé lidi, poznat jejich osudy a dozvědět se více o kultuře jiných národů.

Setkání českých rodin a rodin cizinců se každoročně uskutečňuje formou společného oběda ve stejný den

a čas na různých místech v ČR. Vždy probíhá u jedné z rodin a je mu přítomen asistent, který před setkáním osobně obě rodiny zkontaktuje a podá jim informace o druhé rodině a o průběhu setkání. Projekt, realizovaný již od roku 2004, se tak stal originálním způsobem integrace cizinců do české společnosti. Od roku 2004 bylo do projektu zapojeno 884 rodin! Hlásit se mohou jak rodiny cizinců, tak ty české.

Pro další informace kontaktujte koordinátorku projektu Bulgan Otgonsuren Rico na tel.: 222 522 070, nebo emailu: slovo21@centrum.cz.

MEZINÁRODNÍ KUCHYŇ ANEB POROZUMĚNÍ PROCHÁZÍ ŽALUDKEM

Právě jídlo je prostředníkem ke sblížení rodin v rámci projektu Rodina odvedle. Jíme všichni a většina z nás ráda ochutná něco nového, netradičního. Proč se jednou za čas neodpoutat od českých knedlíků, guláše a piva a vyzkoušet třeba ruskou šubu nebo marocký kuskus.

ŠUBA (původ Rusko, Ukrajina)

Ingredience:

- majonéza: 250 ml
- cibule: 1
- řepa červená: 3
- mrkev: 3–4
- brambory: 10
- slaneček: 150 g

Postup přípravy:

Slanečky nakrájíme na malé kousky. Brambory s mrkví uvaříme do měkka. Červenou řepu vaříme zvlášť, aby se ostatní suroviny neobarvily. Po vychladnutí vše nastrouháme na struhadle.

Cibuli nakrájíme na tenké nudličky. Vezmeme větší talíř a ve vrstvách pokládáme na sebe nejdříve vrstvu slanečků, kterou následně posypeme cibulí. Pak položíme další vrstvu z brambor, dále následuje vrstva mrkve a nakonec vrstva řepy. Pokrýváme tak, aby předcházející vrstva byla vždycky celá zakrytá.

Vrstvu řepy pomažeme majonézou a opět vrstvíme ve stejném pořadí – slaneček, cibule atd.

Vrstvení končíme řepou, kterou opět pomažeme majonézou. Dáme do lednice na hodinu odležet a potom podáváme.

Zdroj: <http://www.poslirecept.cz/recept/ze-vsech-koutu-sveta/4041/ruska-suba.html>

MAROCKÝ KUSKUS

Ingredience:

- 1 celé kuře nebo jehněčí kýta
- 1L masového vývaru
- 4 mrkve
- 2 malé cukety
- čtvrtina bílého zelí
- osmina dýně
- 2 malé cibule
- 4 rajčata
- hrst cizrny
- 2 snítky petrželové nať, 2 snítky koriandru
- 600g kuskusu
- ½ lžičky soli, pepře, marockého šafránu (lze nahradit kurkumou), sušeného zázvoru
- 2 lžice olivového oleje
- olej na smažení

Postup přípravy:

Zeleninu očistíme, mrkev podélně rozpůlíme, cukety také podélně rozpůlíme a nakrájíme na pětcentimetrové špalíčky, cibuli nakrájíme na plátky, cizrnu namočíme přes noc a oloupeme, z dýně odstraníme semena. Nať petržele a koriandru nakrájíme velmi najemno. 2 rajčata rozpůlíme a nastrouháme na jemném struhadle, až vznikne rajčatová šťáva; další rajčata rozpůlíme. V tlakovém hrnci rozpálíme olej, na něm necháme zesklivatět cibuli a opéčeme maso ze všech stran. Přidáme rajčatovou šťávu, koření a posekanou nať. Zalejeme cca jedním litrem masového vývaru, přidáme zelí, mrkev, cizrnu a dýni, hrnc zavřeve a necháme 40 – 60 minut vařit (kuře kratší dobu, jehněčí déle). Poté přidáme cukety a rajčata a vaříme dalších 15 minut.

Mezitím, co se maso a zelenina vaří, připravíme kuskus. V míse kuskus osolíme, zalejeme 2 lžicemi olivového oleje a pečlivě promícháme, pak přidáme 2 lžice vody a promícháme. Kuskus dáme do mísy do sítka a necháme napařovat v hrnci nad vařící vodou 30 – 40 minut.

Tradičně se kuskus jí z jednoho velkého talíře. Servírujeme nejdříve kuskus, uprostřed vyhloubíme důlek a do něj dáme maso, okolo zeleninu, nakonec přelijeme šťávou z masa a zeleniny. Lidé se sesednou okolo a jí kuskus lžící.

Více receptů na www.ethnocatering.cz

Kontakt

Sdružení občanů zabývajících se emigranty - SOZE

***Ostružnická 28
779 00 Olomouc***

585 242 535

okraj@soze.cz

www.soze.cz/okraj

